

JACEK KUCHARCZYK, AGNIESZKA ŁADA-KONEFAŁ

JEDNYM GŁOSEM POLACY I NIEMCY O ROSYJSKIEJ AGRESJI NA UKRAINĘ

BAROMETR POLSKA – NIEMCY 2022
(WYDANIE SPECJALNE)

JACEK KUCHARCZYK, AGNIESZKA ŁADA-KONEFAŁ

JEDNYM GŁOSEM
POLACY I NIEMCY
O ROSYJSKIEJ AGRESJI
NA UKRAINĘ

BAROMETR POLSKA – NIEMCY 2022
(WYDANIE SPECJALNE)

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu „Barometr Polska – Niemcy 2022”, realizowanego wspólnie przez Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut (Niemiecki Instytut Spraw Polskich), Fundację Konrada Adenauera w Polsce i Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Dane przywoływane w niniejszej publikacji pochodzą z wcześniejszych edycji badań, realizowanych jako współpraca następujących partnerów:

2020 i 2022: Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut,
Fundacja Konrada Adenauera, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
2019: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera,
Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
2018: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera,
Körber-Stiftung
2013 i 2016: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada Adenauera,
Fundacja Bertelsmanna
2000–2012, 2015, 2017: Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Konrada
Adenauera

Redakcja językowa: Marcin Grabski (mesem.pl)

ISBN: 978-83-7689-406-5

© Copyright by Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut,
Warszawa, Darmstadt 2022

Fundacja Instytut Spraw Publicznych
ul. Szpitalna 5/22, 00-031 Warszawa
tel. (48) 22 556 42 60; isp@isp.org.pl; www.isp.org.pl

Deutsches Polen-Institut
Residenzschloss / Marktplatz 15
64283 Darmstadt
tel. (49) 6151-4202-0, info@dpi-da.de

Spis treści

Główne wnioski	4
Wstęp	6
Wzrost poczucia zagrożenia ze strony Rosji	8
Wzrost poparcia dla wzmocnienia niemieckiej armii	16
Polacy i Niemcy przeciwni uzależnieniu od rosyjskich surowców	20
Pozytywna ocena reakcji na rosyjski atak na Ukrainę	23
Ocena polityki wobec Rosji	30
Noty o autorach	37

Główne wnioski

- ▶ Polacy i Niemcy podobnie postrzegają zagrożenie ze strony Rosji w sferze militarnej, politycznej i gospodarczej. Po niemieckiej stronie to poczucie zagrożenia w wyniku rosyjskiej inwazji zdecydowanie wzrosło.
- ▶ Po rosyjskiej inwazji na Ukrainę w Polsce i w Niemczech wzrosło poczucie zagrożenia militarnego, a także politycznego i gospodarczego, ze strony Rosji. Obecnie poczucie zagrożenia militarnego ze strony Rosji jest zbliżone w Polsce (79%) i w Niemczech (74%).
- ▶ W porównaniu z lutym 2022 roku poczucie zagrożenia szybciej wzrosło w Niemczech niż w Polsce, w której jeszcze przed rosyjską inwazją na Ukrainę było ono na wysokim poziomie – 69%.
- ▶ Polacy najsilniej odczuwają ze strony Rosji zagrożenie militarne i polityczne, a nieco mniej – gospodarcze. Niemcy uważają, że Rosja jest w zbliżonym wysokim stopniu zagrożeniem dla Niemiec we wszystkich trzech obszarach.
- ▶ Poczucie zagrożenia ze strony Rosji jest w Polsce niezależne od preferencji politycznych – ogromna większość zwolenników wszystkich głównych sił politycznych uważa, że Rosja stanowi zagrożenie dla Polski.
- ▶ W Niemczech poczucie zagrożenia także dominuje w elektoratach wszystkich sił politycznych, przy czym widać dość istotne różnice w sile odczuwanego zagrożenia między zwolennikami głównych sił politycznych z jednej strony, a wyborcami partii Die Linke oraz Alternatywy dla Niemiec. Ci ostatni odczuwają to zagrożenie stosunkowo słabiej.
- ▶ Większość Polaków (58%) i Niemców (55%) jest zgodna, że zwiększenie wydatków na niemiecką armię wzmocni bezpieczeństwo Polski. Odsetek badanych deklarujących takie przekonanie wzrósł w porównaniu z wynikami badania z 2021 i 2018 roku.
- ▶ Prawie 90% Polaków (87%) i dwie trzecie Niemców (67%) uważa, że Rosja to kraj, na którym nie można polegać, należy się zatem uniezależnić od rosyjskich dostaw energii. Nieufność wobec Rosji jako dostawcy surowców energetycznych wzrosła wyraźnie zarówno w Polsce, jak i w Niemczech po rozpoczęciu działań wojennych przez ten kraj, jeśli porówna się uzyskane teraz wyniki z opiniami z lutego 2022 roku.

- ▶ Polacy i Niemcy zdecydowanie popierają działania rządów podjęte w reakcji na rosyjską napaść na Ukrainę. Największym poparciem w obu krajach cieszy się nałożenie sankcji gospodarczych na Rosję oraz przyjmowanie uchodźców. Niemcy częściej niż Polacy wyrażają wątpliwość w kwestii dozbrajania ukraińskiej armii oraz rezygnacji z otwarcia gazociągu Nord Stream 2.
- ▶ W Polsce, od lutego 2022 roku najszybciej wzrosło poparcie dla wysłania broni do Ukrainy, a w Niemczech – dla przyjmowania ukraińskich uchodźców.
- ▶ W Niemczech, po rosyjskim ataku na Ukrainę wzrosło uznanie dla polskiej polityki wobec Rosji, nie zmienił się jednak odsetek Niemców uważających polską politykę za zbyt „antyrosyjską”. Twierdzi tak jedynie co dziesiąty badany Niemiec, co nie potwierdza popularnego w Polsce przekonania, że Niemcy uważają Polaków za „rusofobów”.
- ▶ Zmiana w opiniach Niemców po rosyjskiej inwazji na Ukrainę w porównaniu z ich ocenami przed tym atakiem jest wyraźna we wszystkich badanych obszarach.
- ▶ Reakcje na rosyjską napaść na Ukrainę są w Polsce niezależne od politycznych sympatii ankietowanych. Jest to sytuacja zupełnie wyjątkowa, ponieważ polskie społeczeństwo jest na ogół głęboko spolaryzowane w niemal wszystkich istotnych kwestiach politycznych i społecznych, także dotyczących Niemiec i ich polityki, co pokazują między innymi raporty z cyklu „Barometr Polska – Niemcy” z ostatnich lat.
- ▶ Także w Niemczech mamy na ogół do czynienia z konsensem większości sił politycznych, z którego wyłamują się jednak w wielu kwestiach zwolennicy Alternatywy dla Niemiec i (w mniejszym stopniu) partii Die Linke. Wyborcy tych formacji są na ogół wyraźnie podzieleni w swoich opiniach.
- ▶ Polskie i niemieckie reakcje na rosyjską agresję cechuje wyjątkowa, nienotowana wcześniej zbieżność nastawienia opinii publicznej obu krajów, przy czym zmiany umożliwiające zaistnienie takiej zbieżności nastąpiły bardziej po niemieckiej niż po polskiej stronie.

Wstęp

„Doświadczamy cezury w historii” – tymi słowami kanclerz Olaf Scholz określił zmianę, jaką rosyjska napaść na Ukrainę wyznaczyła w porządku światowym. Jednocześnie sformułowanie to odnosi się do zwrotu w niemieckiej polityce bezpieczeństwa i wobec Rosji w reakcji na atak na Ukrainę. Przez lata to właśnie te dwa obszary – relacji z Rosją oraz bezpieczeństwa – były powodem sporów i wzajemnych zarzutów w stosunkach między Polską a Niemcami. Zmiana niemieckiego podejścia zbliżyła Warszawę i Berlin.

Istniejące przez lata polsko-niemieckie nieporozumienia w tych dziedzinach wielokrotnie skłaniały nas do zadawania w serii „Barometr Polska – Niemcy” pytań o postrzeganie polityki kraju sąsiada wobec Rosji czy o poczucie zagrożenia ze strony Rosji. Badaliśmy to między innymi po ataku Rosji na Gruzję oraz po aneksji Krymu. Zazwyczaj, nawet mimo tych tragicznych wydarzeń, opinie Polaków i Niemców były odmienne.

Kiedy jak co roku w zimie przygotowaliśmy badanie z serii „Barometr Polska – Niemcy”, postanowiliśmy powrócić do pytań dotyczących Rosji i działań, jakie Polacy i Niemcy chcieliby, aby ich rządy podejmowały w relacjach z tym krajem. Sytuacja już wówczas była napięta, wszyscy mieliśmy jednak jeszcze nadzieję, że nie dojdzie do wojny, a nasze pytania będą miały charakter hipotetyczny. Wyniki, które otrzymaliśmy, zawierały więc wiedzę o postrzeganiu Rosji oraz polskiej i niemieckiej polityki wobec tego kraju tuż przed atakiem. Zdecydowaliśmy się zatem na powtórzenie wybranych pytań w pierwszych dniach wojny i zestawienie uzyskanych odpowiedzi z wynikami z „dnia przed” oraz porównanie z wynikami wcześniejszych edycji „Barometru”. Dzięki temu możemy zaobserwować zmiany, jakie w polskiej i niemieckiej opinii publicznej spowodowała decyzja Kremla o inwazji na sąsiedni kraj.

Badania zostały przeprowadzone w ramach cyklu „Barometr Polska – Niemcy” przez Instytut Spraw Publicznych oraz Deutsches Polen-Institut przy wsparciu Fundacji Konrada Adenauera i Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Badania zrealizowano metodą CAWI (za pomocą panelu internetowego) na reprezentatywnej grupie tysiąca dorosłych mieszkańców Polski i Niemiec w wieku 18–75 lat przez Kantar Public w dniach od 14 do 22 lutego 2022 roku, a zatem bezpośrednio przed rosyjskim atakiem na Ukrainę, oraz w dniach od 4 do 8 marca 2022 roku, a więc tuż po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji.

Autorzy niniejszego raportu pragną podziękować wszystkim osobom, które uczestniczyły w przygotowaniu i realizacji tej edycji specjalnej badania „Barometr Polska – Niemcy”. Szczególne podziękowania kierujemy do Davida Gregosza, Hanny Dmochowskiej i Falka Altenbergera z Fundacji Konrada Adenauera w Warszawie, Corneliusa Ochmanna i Magorzaty Gmiter z Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, Małgorzaty Kopki-Piątek oraz Rafała Załęskiego z Instytutu Spraw Publicznych, Petera Olivera Loewa z Deutsches Polen-Institut, Dariusza Przybysza z Instytutu Filozofii i Socjologii PAN oraz Joanny Skrzyńskiej z Kantar Public. Wasze zaangażowanie i współpraca pozwoliła zrealizować to wyjątkowe badanie w tak trudnych, można rzec: historycznych, okolicznościach.

Wzrost poczucia zagrożenia ze strony Rosji

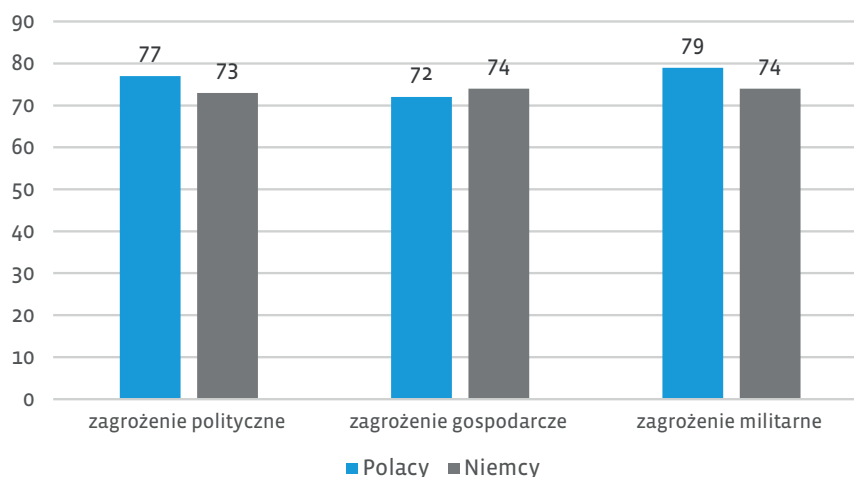
Polityka wobec Rosji od lat różniła Polskę i Niemcy. Odmienne było także postrzeżenie Rosji jako kraju. Wynikało to z charakterystycznych dla Polski Niemiec doświadczeń historycznych oraz kontaktów gospodarczych. Obserwacja debat publicznych pozwalała ponadto postawić tezę, że różne jest

Obecnie Polacy i Niemcy jednoznacznie dostrzegają w Rosji zagrożenie we wszystkich badanych obszarach – politycznym, gospodarczym i militarnym

postrzeżenie zagrożenia ze strony Rosji. Obecnie Polacy i Niemcy jednoznacznie dostrzegają w Rosji zagrożenie we wszystkich badanych obszarach – politycznym, gospodarczym i militarnym. Wskazuje na nie zdecydowana większość badanych w obu krajach, a różnice między ocenami Polaków i Niemców są obecnie niewielkie. Można zauważyć pewne różnice w hierarchizowaniu rodzajów zagrożenia, co wynika

z dotychczasowych doświadczeń w relacjach z Rosją oraz powiązań gospodarczych z tym krajem. Polacy na pierwszym miejscu wskazują na zagrożenie militarne (79%), następnie polityczne (77%) i dopiero w ostatniej kolejności gospodarcze (72%). Tymczasem pytani Niemcy równie często podkreślają zagrożenie gospodarcze i militarne (74%) oraz polityczne (73%).

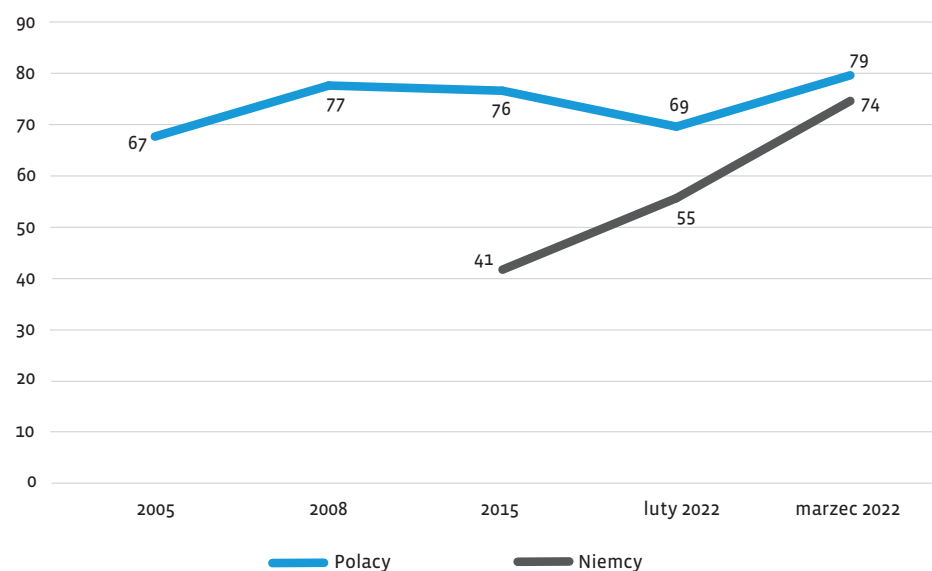
Wykres 1. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Pani (Pana) kraju zagrożenie? Odpowiedzi twierdzące Polaków i Niemców w marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

W wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę poczucie zagrożenia ze strony Rosji w porównaniu z opiniami wyrażanymi kilka dni przed atakiem zdecydowanie wzrosło po stronie niemieckiej (od dziewiętnastu do dwudziestu pięciu punktów procentowych). Po polskiej stronie zmiany są również zauważalne, ale mniejsze (od sześciu do dziesięciu punktów procentowych). Wynika to z faktu, że polskie oceny zagrożenia ze strony Rosji zawsze były wysokie, a jednocześnie zdecydowanie przewyższały niemieckie (w lutym 2022 roku o czternaście do siedemnastu punktów procentowych).

Wykres 2. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Pani (Pana) kraju zagrożenie militarne? Odpowiedzi twierdzące Polaków i Niemców w 2005, 2008 i 2015 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

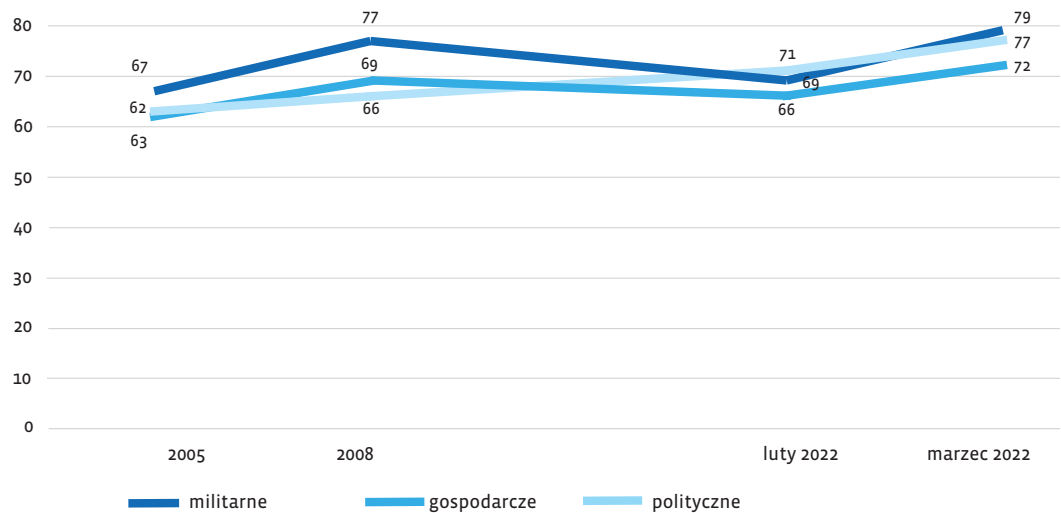
Oceny poczucia zagrożenia ze strony Rosji rzadko zależą w Polsce od preferencji politycznych. Wyjątek stanowią wyborcy Konfederacji i Lewicy, którzy częściej niż pozostałych ugrupowań twierdzą, że nie istnieje zagrożenie militarne (odpowiednio 32% i 27%). Także wiek nie różnicuje pod tym względem polskich respondentów.

Po niemieckiej stronie w ocenie zagrożenia gospodarczego wyróżniają się jedynie respondenci powyżej sześćdziesiątego roku życia, którzy częściej niż pozostali uważają, że Rosja takiego zagrożenia nie stanowi (34%). Istnieją także pewne różnice ze względu na preferencje polityczne. Zwolennicy koalicji rządowej (SPD, Zieloni, FDP) oraz chadecji są częściej przekonani o zagrożeniu militarnym niż wyborcy Alternatywy dla Niemiec (64%). Z kolei głosujący na Die Linke stosunkowo częściej niż oddający głos na CDU/CSU, SPD i FDP twierdzą, że takiego zagrożenia nie ma (32%). W odniesieniu do zagrożenia politycznego częściej niż inni nie dostrzegają go zwolennicy Alternatywy dla Niemiec (38%). W wypadku zagrożenia gospodarczego preferencje partyjne nie różnicują odpowiedzi.

Zmiany w Polsce w ujęciu historycznym

Zestawiając dane z 2022 roku z wynikami z lat wcześniejszych, można dostrzec, że w Polsce zachodziły pewne zmiany w postrzeganiu zagrożenia ze strony Rosji – w zależności od ówczesnej sytuacji międzynarodowej, a konkretnie od postępowania samej Rosji.

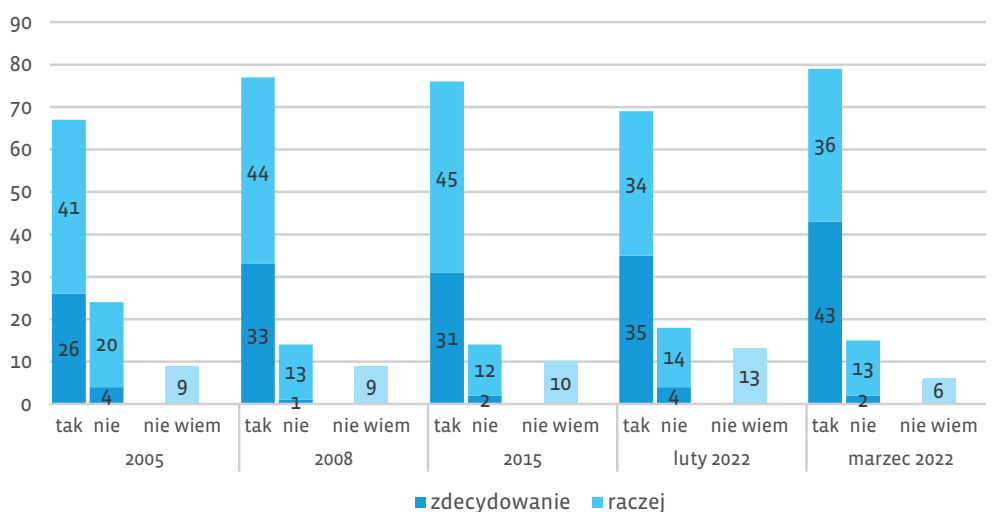
Wykres 3. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Polski zagrożenie? Odpowiedzi twierdzące Polaków w 2005 i 2008 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2005, 2008 i 2022 rok.

Charakterystyczne są zwłaszcza opinie na temat poczucia zagrożenia militarnego. Było ono w Polsce na wyższym poziomie bezpośrednio po agresywnych działaniach Rosji: po wojnie w Gruzji – 77% (2008 rok) i po aneksji Krymu – 76% (2015 rok). Tuż przed atakiem Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku zagrożenie militarne ze strony Rosji dostrzegało 69% badanych Polaków. Wówczas, choć Władimir Putin gromadził już wojska wokół granic Ukrainy, do końca istniały nadzieje, że do ataku nie dojdzie. Gdy stało się inaczej, o zagrożeniu mówiło już 79% badanych, w tym 43% „zdecydowanie” zgadzało się z jego istnieniem. W poprzednich latach przeważały stwierdzenia sugerujące większe wahanie respondentów.

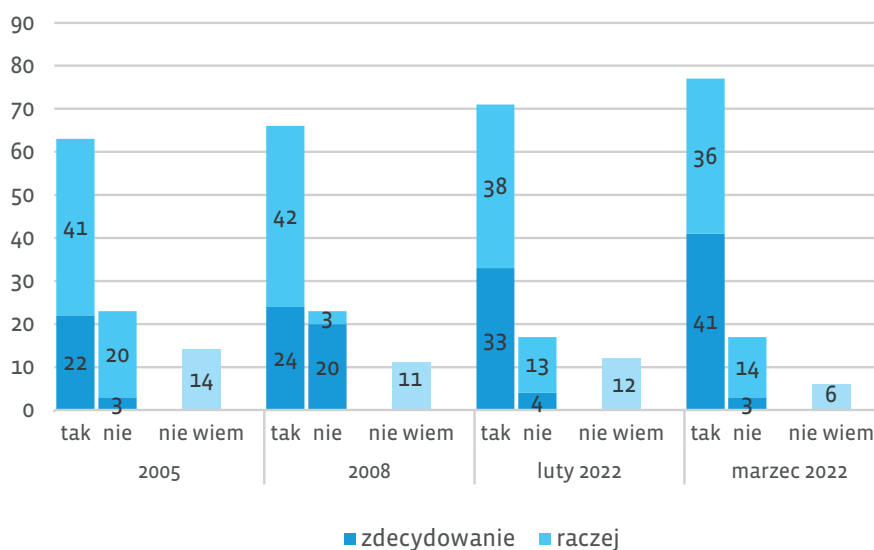
Wykres 4. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Polski zagrożenie militarne? Odpowiedzi Polaków w 2005, 2008 i 2015 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2005, 2008, 2015 i 2022 rok.

Podobne tendencje można dostrzec w ocenach zagrożenia politycznego. I tutaj zauważalnie wzrósł odsetek badanych „zdecydowanie” zgadzających się ze stwierdzeniem, że takie zagrożenie istnieje. Znaczny wzrost nastąpił już przed rosyjską napaścią na Ukrainę. Wynika to najprawdopodobniej z rosnącej świadomości Polaków, jak silne są rosyjska propaganda i rosyjski lobbing w Europie.

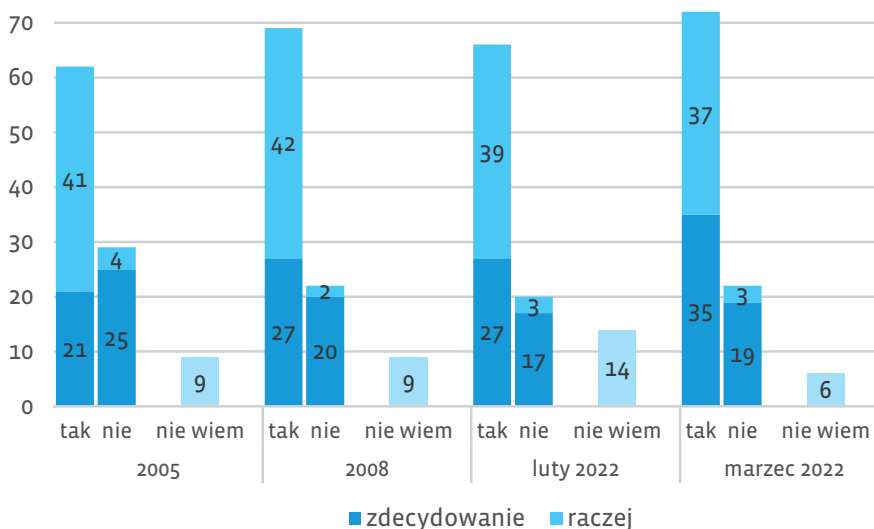
Wykres 5. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Polski zagrożenie polityczne? Odpowiedzi Polaków w 2005 i 2008 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2005, 2008 i 2022 rok.

Poczucie zagrożenia gospodarczego było stabilne od 2008 roku do momentu ataku Rosji na Ukrainę. Porównywalne były także odsetki odpowiedzi „zdecydowanie” oraz „raczej tak” w latach 2008 i 2022. I w tym wypadku odsetek badanych „zdecydowanie” wskazujących na zagrożenie wzrósł w wyniku agresji z 24 lutego 2022 roku.

Wykres 6. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Polski zagrożenie gospodarcze? Odpowiedzi Polaków w 2005 i 2008 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

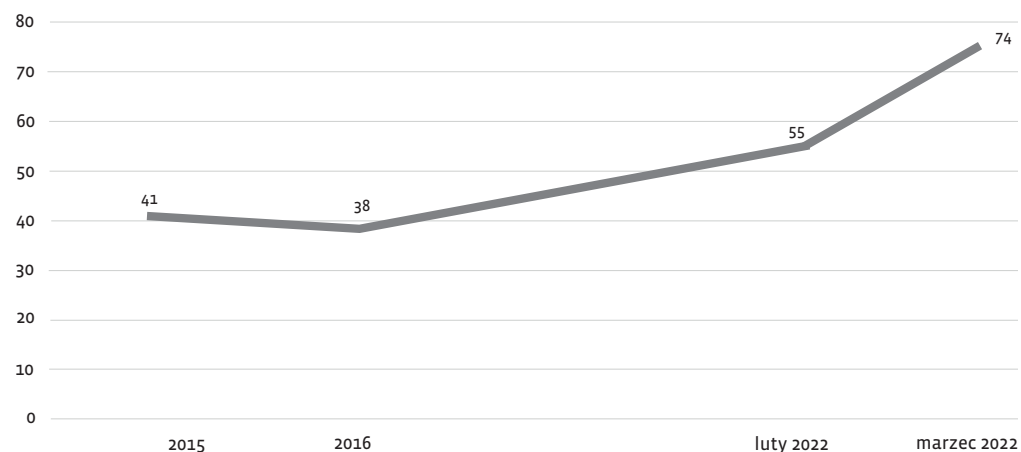
Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2005, 2008 i 2022 rok.

Co charakterystyczne, we wszystkich trzech sytuacjach Polacy przez lata wyjątkowo rzadko udzielali odpowiedzi „zdecydowanie nie”. Rosyjska agresja spowodowała także, że odsetek osób niemających zdania na badany temat zauważalnie zmalał.

Zmiany w Niemczech w ujęciu historycznym

W Niemczech pytanie dotyczące odczuwanego zagrożenia stawiano we wcześniejszych latach jedynie w odniesieniu do zagrożenia militarnego. Przez lata dostrzegalne są znaczne zmiany opinii. Podczas gdy między 2015 a 2016 rokiem poczucie zagrożenia militarnego ze strony Rosji w Niemczech nie uległo zmianie, co można tłumaczyć niewielką odległością czasową obu badań, to w okresie od 2016 do 2022 roku odsetek ankietowanych, którzy takie zagrożenie zaczęli dostrzegać, wzrósł o siedemnaście punktów procentowych (z 38% w 2016 roku do 55% w lutym 2022 roku). Już wówczas wzrost ten odnotowany był zwłaszcza w puli odpowiedzi wskazujących na „zdecydowane” poczucie zagrożenia – w ciągu ostatnich sześciu lat o dwanaście punktów procentowych, a w wyniku napaści Rosji na Ukrainę – o kolejne trzynaście punktów procentowych. Jednocześnie spadła liczba Niemców, którzy takiego zagrożenia nie dostrzegali.

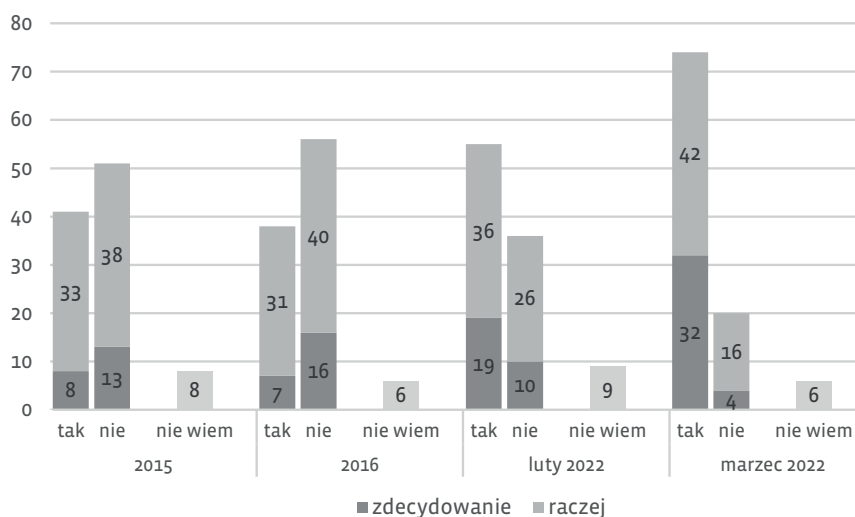
Wykres 7. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Niemiec zagrożenie militarne? Odpowiedzi twierdzące Niemców w 2015 i 2016 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2015, 2016 i 2022 rok.

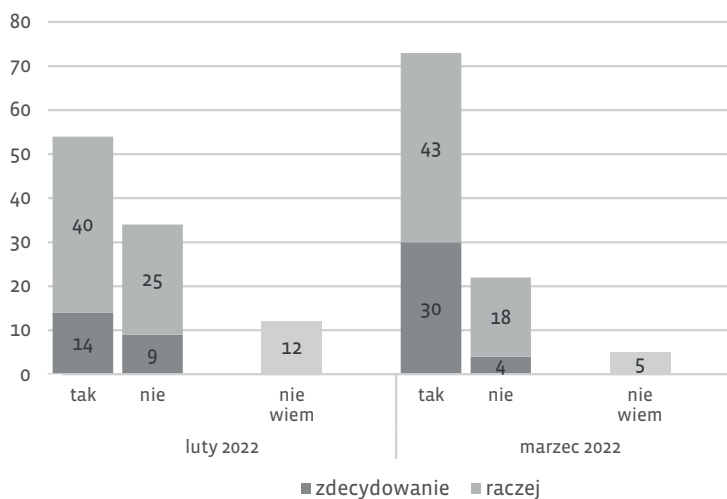
W wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę przekonanie o zagrożeniu ze strony Rosji wzrosło w Niemczech w każdym z badanych obszarów, zwłaszcza w grupie osób przekonanych „zdecydowanie” o tym zagrożeniu.

Wykres 8. Czy obawia się Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Niemiec zagrożenie militarne? Odpowiedzi Niemców w 2015 i 2016 roku oraz w lutym i marcu 2022 roku (w %)

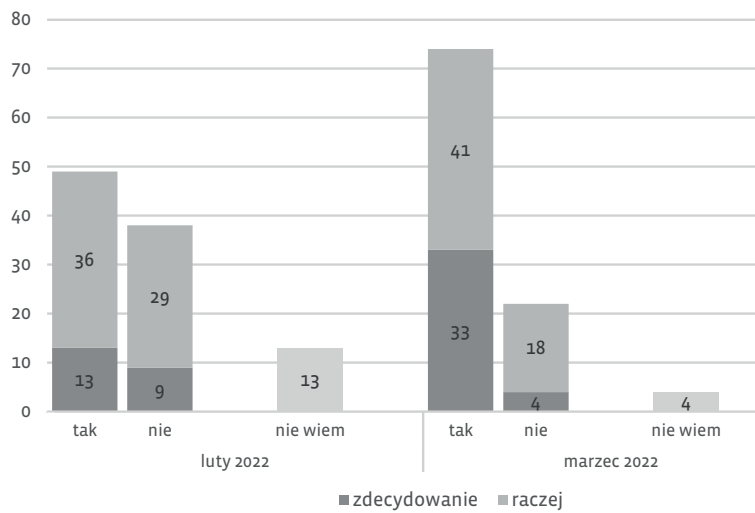
Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2015, 2016 i 2022 rok.

Wykres 9. Czy uważa Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Niemiec zagrożenie polityczne? Odpowiedzi Niemców w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Wykres 10. Czy uważa Pani (Pan), że Rosja w przyszłości może stanowić dla Niemiec zagrożenie gospodarcze? Odpowiedzi Niemców w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

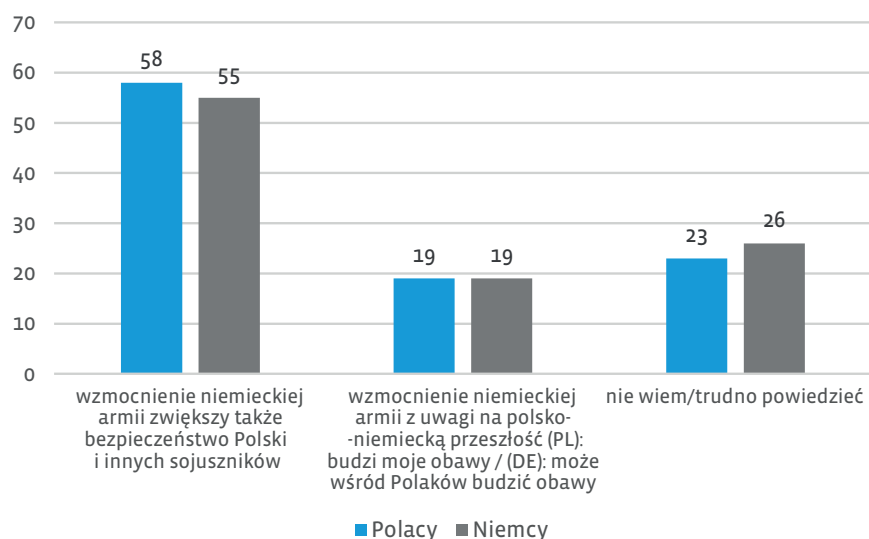
Wzrost poparcia dla wzmocnienia niemieckiej armii

Niemcy od lat nie spełniały wymagań Sojuszu Północnoatlantyckiego, które zobowiązywały państwa członkowskie do przeznaczania na budżet obronny 2% swojego produktu krajowego brutto. Kolejne niemieckie rządy nie planowały tego zmienić, mimo ponagleń ze strony sojuszników. Wynikało to z niemieckiej kultury politycznej, bazującej na założeniu, że kraj ten z uwagi na swoją historię powinien koncentrować się na rozwiązywaniu konfliktów w ramach dyplomacji oraz nie angażować się w nie wojskowo. Niektórzy niemieccy eksperci i politycy, tłumacząc tę postawę, wprost powoływali się na potencjalne porzucenie zagrożenia ze strony krajów, które doświadczyły tragedii drugiej wojny światowej, jeśli niemiecka armia byłaby zbyt silna. Aby stwierdzić, czy hipotezy te są prawdziwe, zapytaliśmy o to ankietowanych w 2018 i 2021 roku. Już wówczas badania pokazały, że w obu społeczeństwach dominowało poparcie dla wzmocnienia niemieckiej armii. Atak Rosji na Ukrainę wzmocnił to przekonanie. Pytanie zadaliśmy kilka dni po ogłoszeniu przez rząd federalny decyzji o zwiększeniu wydatków na wojsko do poziomu wymaganego przez NATO oraz przeznaczaniu na dobrojenie armii dodatkowo 100 miliardów euro.

Polacy i Niemcy są zgodni, że wzmocnienie niemieckiej armii zwiększy także bezpieczeństwo Polski i innych sojuszników. Taką opinię podziela obecnie większość badanych: 58% Polaków i 55% Niemców. Ten sam odsetek Polaków i Niemców (19%) jest innego zdania, wskazując na obawy, jakie może to wzbudzić (Niemcy) lub jakie wzbudzi (Polacy). Jednocześnie respondenci ci zwracają uwagę, że w momencie, kiedy dyskusje o wzmocnieniu armii były wyjątkowo intensywne, a wojna toczyła się na kontynencie europejskim, co czwarty respondent w obu krajach nie miał zdania na ten temat.

Większość Polaków (58%) i Niemców (55%) jest zgodna, że zwiększenie wydatków na niemiecką armię wzmocni także bezpieczeństwo Polski

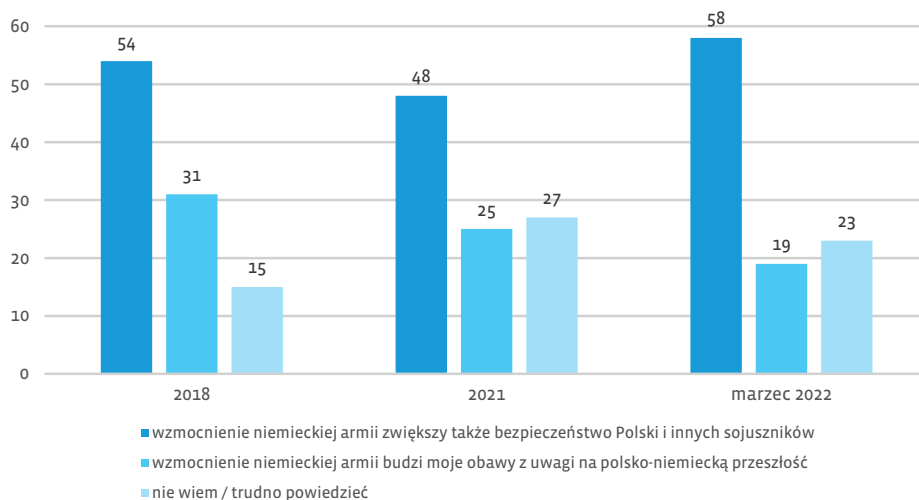
Wykres 11. Po napaści Rosji na Ukrainę niemiecki rząd ogłosił zwiększenie wydatków na wojsko do poziomu wymaganego przez NATO oraz przeznaczył na dobrojenie armii dodatkowo 100 miliardów euro. Która opinia jest Pani (Panu) bliższa? Odpowiedzi Polaków i Niemców w marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Jak wspomniano, niechęć do zwiększania wydatków na wojsko była w Niemczech przez lata tłumaczona przez niektórych polityków i ekspertów obawami ze strony między innymi Polaków. Największy odsetek badanych przez kolejne lata dostrzegał jednak w silniejszej niemieckiej armii bezpieczeństwo Polski. Rosyjski atak na Ukrainę wzmocnił tę pewność (wzrost o dziesięć punktów procentowych). Zmalał jednocześnie odsetek Polaków obawiających się wzmocnionej Bundeswehry.

Wykres 12. Czy wzmocnienie niemieckiej armii zwiększy bezpieczeństwo Polski? Odpowiedzi Polaków w 2018, 2021 i w marcu 2022 roku (w %)

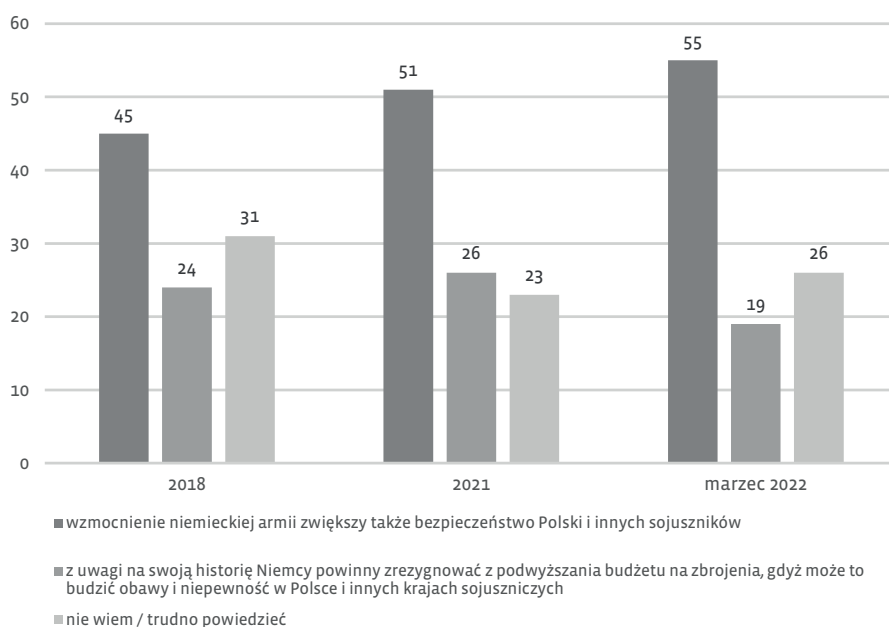

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2018, 2021 i 2022 rok.

Opinie Polaków są zróżnicowane ze względu na ich preferencje polityczne. Stosunkowo częściej o zwiększeniu bezpieczeństwa Polski przy silniejszej Bundeswerze przekonani są wyborcy Koalicji Obywatelskiej (82%), Ruchu Polska 2050 (70%) oraz Lewicy (64%) niż zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości (46%) czy Konfederacji (42%). Najczęściej obawy z tym związane wyrażają zwolennicy Konfederacji (36%), ale i oni częściej wybierają odpowiedź, że wzmocnione niemieckie wojsko zwiększy polskie bezpieczeństwo.

Podobne jak w Polsce przesunięcie w opiniach nastąpiło po stronie niemieckiej, co wskazuje, że większość Niemców popiera zmianę w polityce rządu federalnego w odniesieniu do wydatków na wojsko oraz zdaje sobie sprawę z odpowiedzialności, leżącej po stronie Niemiec wobec ich sojuszników.

Wykres 13. Czy wzmocnienie niemieckiej armii zwiększy bezpieczeństwo Polski? Odpowiedzi Niemców w 2018, 2021 i w marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2018, 2021 i 2022 rok.

Przekonanie o zwiększeniu bezpieczeństwa Polski w wyniku wzmocnienia niemieckiej armii nie jest zależne od preferencji partyjnych niemieckich badanych. Nawet zwolennicy partii Die Linke, która tradycyjnie jest przeciwko zbrojeniom i sceptyczna wobec członkostwa w NATO, częściej wybierają tę odpowiedź, niż twierdzą, że silniejsza armia może wzbudzić obawy Polaków (39% do 37%). Odpowiedź wspierającą zwiększenie zbrojeń wybiera również

trzy czwarte zwolenników Partii Zielonych, a więc ugrupowania, które wyrosło, między innymi, z ruchu pacyfistycznego.

Interesujące są różnice w odpowiedziach w zależności od wieku badanych, gdyż kształtują się inaczej, niż można by się tego spodziewać. Na potencjalne obawy w państwach sojuszniczych częściej zwracają uwagę najmłodszy niemiecki respondenci, w wieku 18–29 lat (32%), niż starsi, w tym osoby pięćdziesięcioletnie (12%) czy powyżej sześćdziesiątego roku życia (13%). Można wysnuć wniosek, że osoby z wieloletnim doświadczeniem obserwowania polityki międzynarodowej są bardziej świadome konieczności i wagi wsparcia sojuszników, zwłaszcza w obecnej sytuacji. Młodsze pokolenia w procesie edukacji były zaś przekonywane o konieczności zachowywania przez Niemcy dużej wstrzeźliwości w polityce zbrojeniowej, stąd mogą wynikać ich wątpliwości.

Polacy i Niemcy przeciwni uzależnieniu od rosyjskich surowców

Polska od wielu lat krytykowała Niemcy za zbytne uzależnienie od importowanych z Rosji surowców, szczególnie od gazu ziemnego. Budowa omijających Polskę i Europę Środkowo-Wschodnią gazociągów Nord Stream 1 i Nord Stream 2 budziła obawy w krajach regionu, które uważały, że będą przez to bardziej podatne na energetyczny szantaż ze strony Rosji. Niemcy z kolei uznali, że budowanie związków gospodarczych z Rosją jest elementem wzmacniającym dialog polityczny z Moskwą i rodzajem „wzajemnego ubezpieczenia” w stosunkach rosyjsko-niemieckich. Krytyka niemieckiej zależności od rosyjskiego gazu nasiliła się po objęciu w Polsce władzy przez rząd Zjednoczonej Prawicy (Prawo i Sprawiedliwość oraz koalicjanci) wraz z postępami budowy drugiej nitki gazociągu Nord Stream. Jednocześnie po objęciu władzy w 2015 roku przez rząd PiS zwiększył się istotnie import węgla z Rosji, przy nadal znacznym imporcie rosyjskiego gazu i rosyjskiej ropy naftowej. Oba kraje – Polska i Niemcy – są więc w rzeczywistości silnie zależne od importu surowców z Rosji i w obu wypadkach uzależnienie od tego importu było przedmiotem publicznej i politycznej debaty.

Po rosyjskiej agresji na Ukrainę ogromna większość Polaków (87%) i Niemców (67%) uważa, że Rosja to kraj, na którym nie można polegać, należy się zatem uniezależnić od dostaw rosyjskich

Po rosyjskiej agresji na Ukrainę zdecydowana większość Polaków (87%) i dwie trzecie Niemców (67%) uważa, że Rosja to kraj, na którym nie można polegać, należy się zatem uniezależnić od rosyjskich dostaw. Czterokrotnie więcej Niemców niż Polaków nadal sądzi, że taką współpracę należy utrzymać, a nawet rozszerzać. W Niemczech jest także dwukrotnie więcej (18%) osób, które nie chcą lub nie potrafią określić w tej kwestii swojego stanowiska. Obecnie, kiedy w Unii Europejskiej dyskutowane jest całkowite embargo na rosyjskie surowce energetyczne, widać jednak przede wszystkim, że społeczeństwa obu krajów gotowe są akceptować zmiany polityczne, idące w kierunku zaprzestania takiego importu z Rosji.

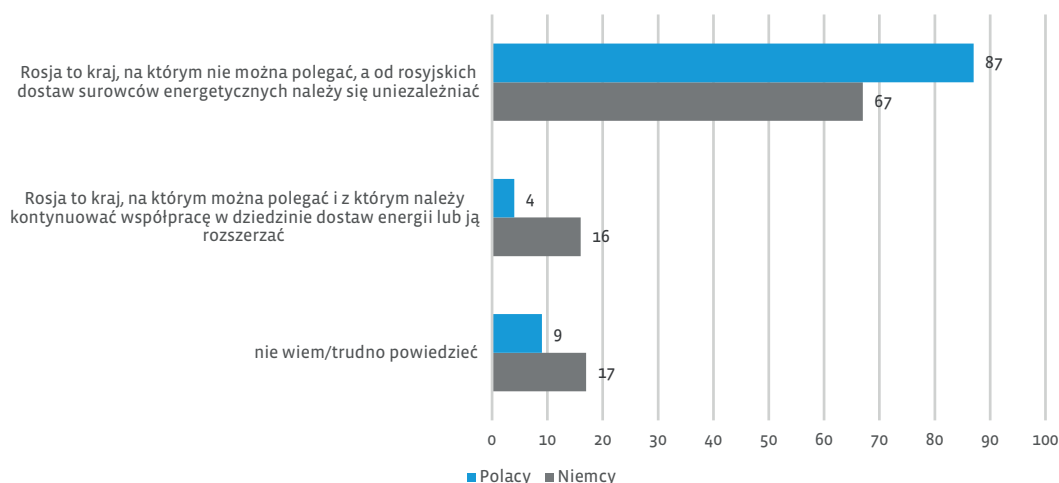
W obu krajach politykę uniezależniania się od rosyjskich surowców popierają zwolennicy wszystkich głównych sił politycznych. W Polsce odsetek ten wynosi ponad 90% dla wyborców Prawa i Sprawiedliwości, Koalicji Obywatelskiej, Lewicy i Ruchu Polska 2050. Nawet wyborcy prawicowej Konfederacji, której przywódcy znani są z licznych pozytywnych wypowiedzi na temat Rosji, w wyraźnej większości (82%) popierają potrzebę uniezależniania się od rosyj-

skich surowców, a jedynie co dziesiąty uznaje, że współpracę z Rosją należy kontynuować.

Brak istotnych różnic między wyborcami partii rządzących i opozycyjnych w Polsce jest szczególnie uderzający, jeśli wziąć pod uwagę, że w większości istotnych kwestii życia publicznego społeczeństwo polskie jest ogromnie spolaryzowane, także w postrzeganiu Niemiec i ich polityki, co wykazywaliśmy w kolejnych raportach z badań „Barometr Polska – Niemcy”.

Także w Niemczech nieufność wobec Rosji jako dostawcy surowców energetycznych silnie przeważa w elektoratach głównych sił politycznych, a szczególnie wyraźnie wśród zwolenników partii wchodzących w skład obecnej koalicji rządowej, przy czym najsilniej popierają uniezależnienie od rosyjskich dostaw wyborcy Zielonych (89%) i SPD (82%). Jedynie wyborcy prawicowej Alternatywy dla Niemiec są w tej kwestii niemal równo podzieleni, chociaż i tutaj nieznacznie większy odsetek (43%) nie ufa Rosji niż jej ufa (39%).

Wykres 14. Polska i Niemcy dużą część surowców energetycznych (gaz, węgiel, ropa) importują z Rosji. Czy, Pani (Pana) zdaniem... Odpowiedzi Polaków i Niemców w marcu 2022 roku (w %)

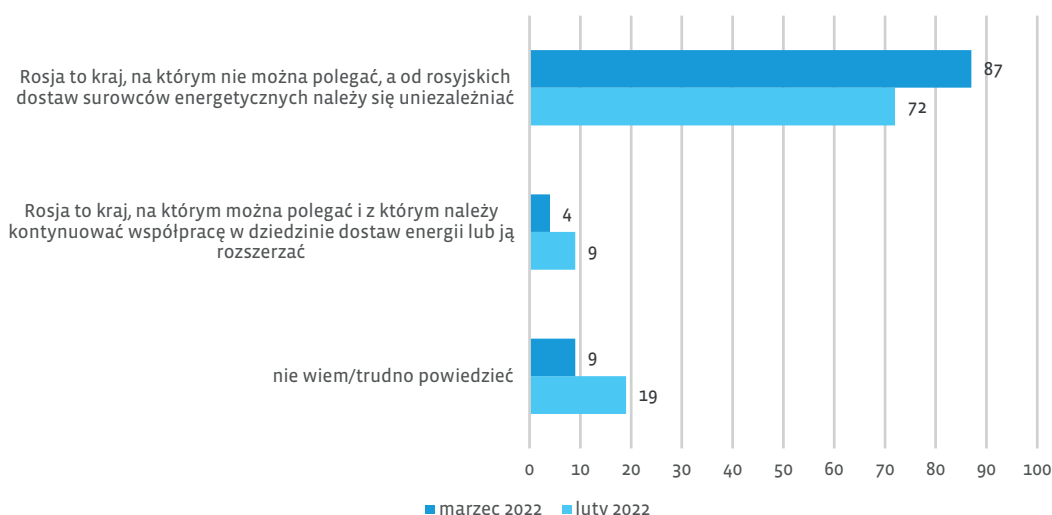

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Na taki stan rzeczy największy wpływ miała rosyjska napaść na Ukrainę, choć w okresie bezpośrednio poprzedzającym inwazję także dominowała nieufność wobec Rosji. W Polsce po 24 lutego nastąpił wzrost liczby zwolenników uniezależniania się od rosyjskich dostaw – z 72% (luty 2022 roku) do 87% (marzec 2022 roku). Zmniejszył się także znacznie odsetek osób ufających Rosji oraz niezdecydowanych.

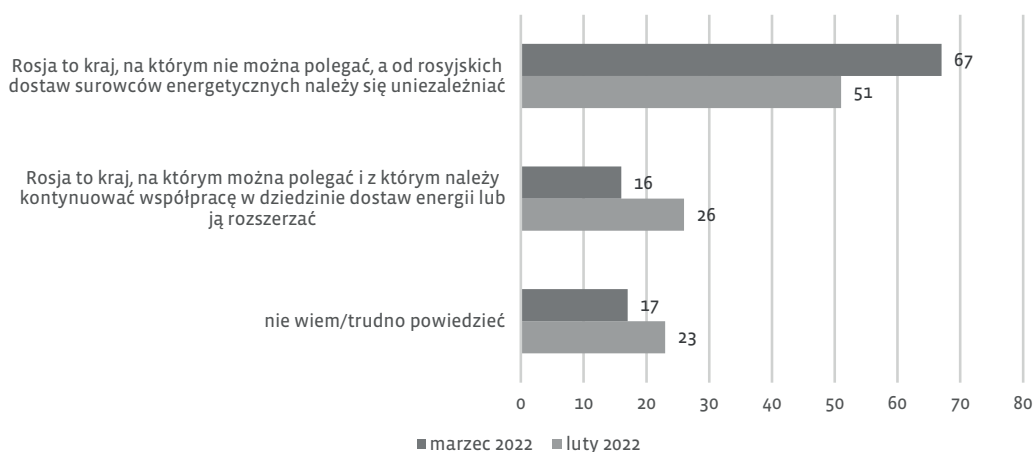
Analogicznie zareagowała niemiecka opinia publiczna. Odsetek zwolenników rezygnacji z rosyjskich surowców energetycznych wzrósł z połowy do dwóch trzecich respondentów, a odsetek zwolenników współpracy w tym samym czasie zmalął o dziesięć punktów procentowych (z 19% do 9%).

Wykres 15. Polska i Niemcy dużą część surowców energetycznych (gaz, węgiel, ropa) importują z Rosji. Czy, Pani (Pana) zdaniem... Odpowiedzi Polaków w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Wykres 16. Polska i Niemcy dużą część surowców energetycznych (gaz, węgiel, ropa) importują z Rosji. Czy, Pani (Pana) zdaniem... Odpowiedzi Niemców w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

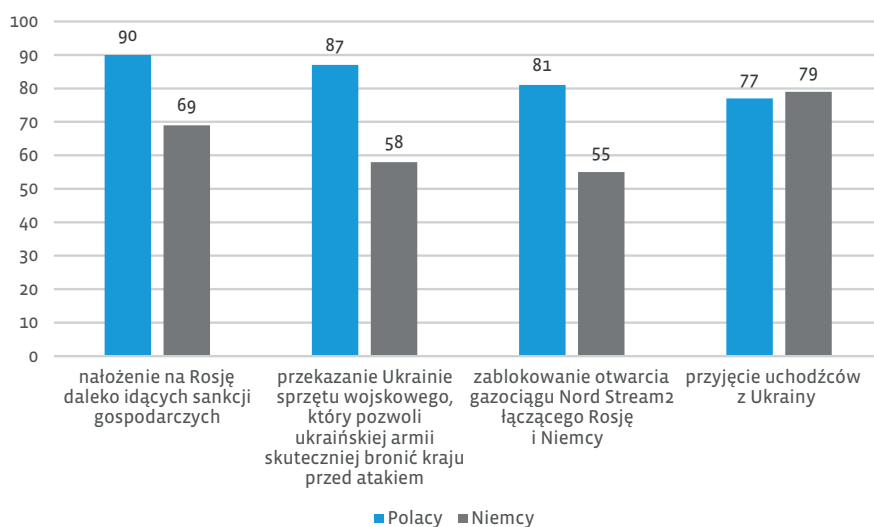
Pozytywna ocena reakcji na rosyjski atak na Ukrainę

Społeczeństwa Polski i Niemiec w istotnym stopniu popierają działania i decyzje podjęte przez rządy oraz instytucje międzynarodowe po rosyjskim ataku na Ukrainę. Bardzo wysokim poparciem po obu stronach granicy cieszy się nałożenie na Rosję daleko idących sankcji gospodarczych. Takie rozwiązanie popiera 90% polskich oraz niemal 70% niemieckich respondentów. Bardzo wysokie – zbliżone w obu krajach – jest poparcie dla przyjmowania uchodźców z Ukrainy. Pewne różnice postaw Polaków i Niemców widać przy pytaniach o dozbrojenie armii Ukrainy oraz rezygnację z rurociągu Nord Stream 2. W obu wypadkach różnice w poparciu dla tych działań między Polakami i Niemcami sięgają dwudziestu i więcej punktów procentowych. W Polsce poparcie dla dozbrojenia walczących z inwazją Ukraińców sięga niemal 90%,

Społeczeństwa Polski i Niemiec w istotnym stopniu popierają działania i decyzje podjęte przez rządy oraz instytucje międzynarodowe po rosyjskim ataku na Ukrainę

w Niemczech za dostawami broni jest wyrażona większość społeczeństwa. Podobnie jest z kwestią zablokowania gazociągu – Polacy są wyraźnie silniej przekonani o słuszności tej decyzji, ale w obu krajach liczba zwolenników rezygnacji z tego gazociągu jest wyraźnie większa niż przeciwników. Rezygnacji z gazociągu Nord Stream 2 sprzeciwia się co piąty Niemiec i tylko co dwudziesty Polak. Co dziesiąty Polak i Niemiec sprzeciwia się przyjęciu uchodźców z Ukrainy.

Wykres 17. W reakcji na rosyjski atak na Ukrainę rządy Polski i Niemiec podjęły wiele działań. Prosimy wskazać, czy Pani (Pan) popiera następujące decyzje i działania, czy ich nie popiera. Odpowiedzi twierdzące Polaków i Niemców w marcu 2022 roku (w %)

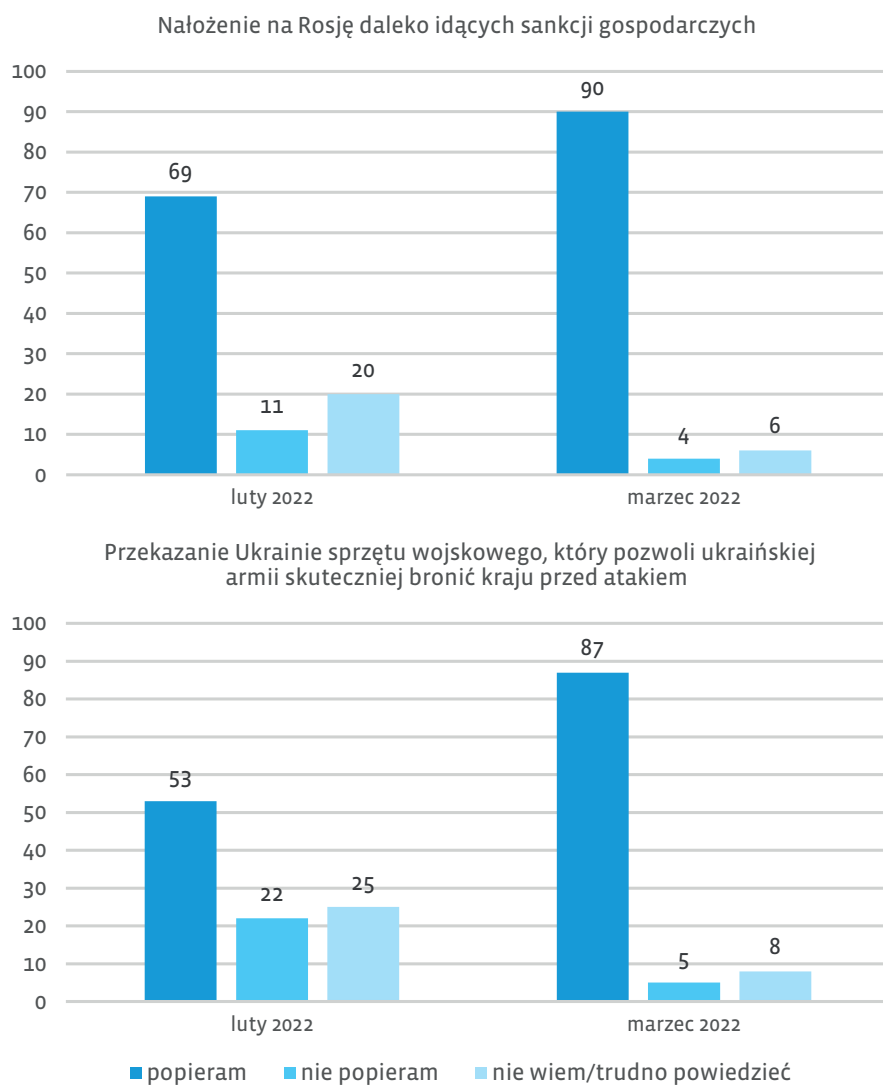

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

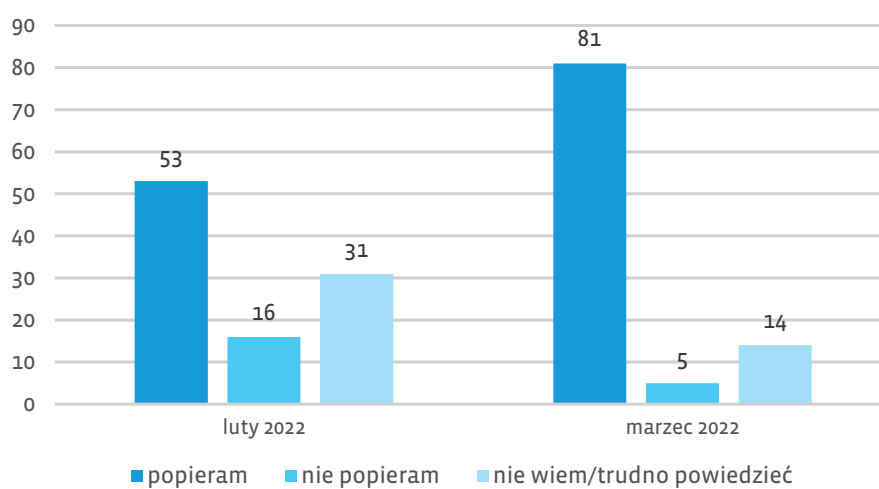
Co ważne i wyjątkowe wobec głębokiej politycznej polaryzacji w polskiej polityce – wszystkie opisane decyzje i działania cieszą się poparciem ogromnej większości (zwykle od 80% do ponad 90% wyborców) wszystkich sił politycznych. Nawet wyborcy prawicowej Konfederacji opowiadają się za tymi działaniami, przeciętnie jednak o około dziesięć punktów procentowych rzadziej od wyborców innych partii. Najbardziej zdecydowanie wyrażają swoje stanowisko wyborcy głównej partii opozycyjnej Koalicji Obywatelskiej – na przykład aż 96% zwolenników tej formacji jest za przekazywaniem broni Ukrainie, a dla zwolenników rządzącego PiS odsetek ten wynosi 89%. Podobny konsens widzimy w potencjalnie najbardziej drażliwej kwestii przyjmowania w Polsce uchodźców z Ukrainy. Popiera to aż 81% wyborców rządzącego PiS, 95% zwolenników KO, 85% zwolenników Lewicy i PSL oraz 80% wyborców Ruchu Polska 2050. Relatywnie najmniej popierają przyjęcie uchodźców zwolennicy Konfederacji, ale nadal jest to ogromna większość wyborców tej partii, bo aż 70%, przy 19% przeciwników. Można powiedzieć, że odzwierciedleniem wysokiego poparcia dla przyjęcia uchodźców jest masowe zaangażowanie się społeczeństwa w działania pomocowe.

Jeszcze przed inwazją wszystkie działania, o które pytaliśmy respondentów, cieszyły się wyraźną aprobatą polskiego społeczeństwa, jednak poparcie dla tych działań wyraźnie wzrosło po rozpoczęciu rosyjskiej agresji. Najsilniej (o trzydzieści cztery punkty procentowe) wzrosło poparcie dla wysyłania broni dla Ukraińców, w pozostałych sprawach wzrost także był znaczny, wyniósł bowiem ponad dwadzieścia punktów procentowych.

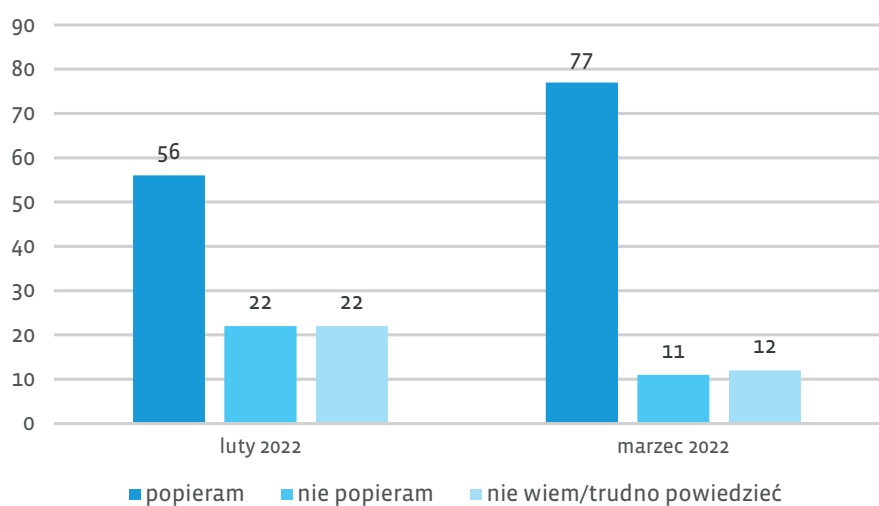
Wykres 18. Jak, Pani (Pana) zdaniem, polski rząd powinien zareagować na ewentualny atak wojsk rosyjskich na Ukrainę? / W reakcji na rosyjski atak na Ukrainę rządy Polski i Niemiec podjęły wiele działań. Prosimy wskazać, czy Pani (Pan) popiera następujące decyzje i działania, czy ich nie popiera. Odpowiedzi Polaków w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Zablokowanie otwarcia gazociągu Nord Stream 2 łączącego Rosję i Niemcy

Przyjęcie uchodźców z Ukrainy

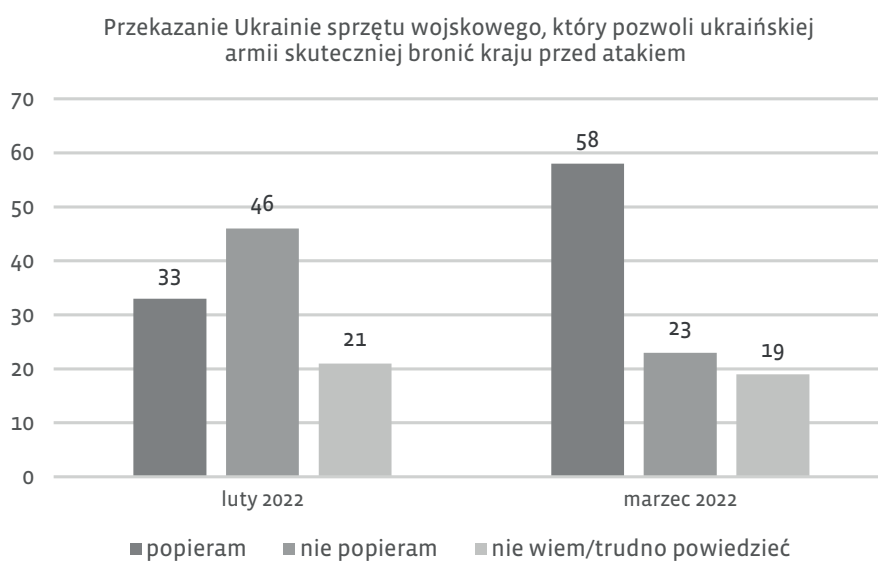
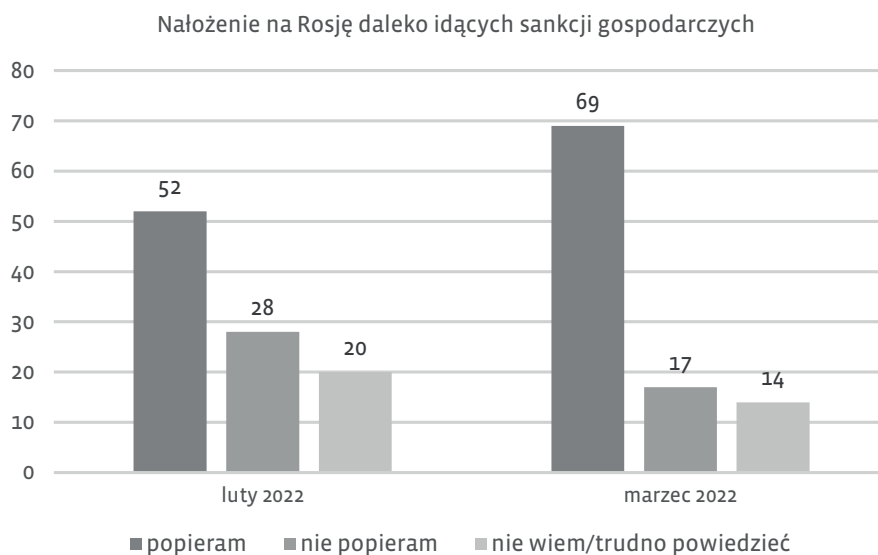

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

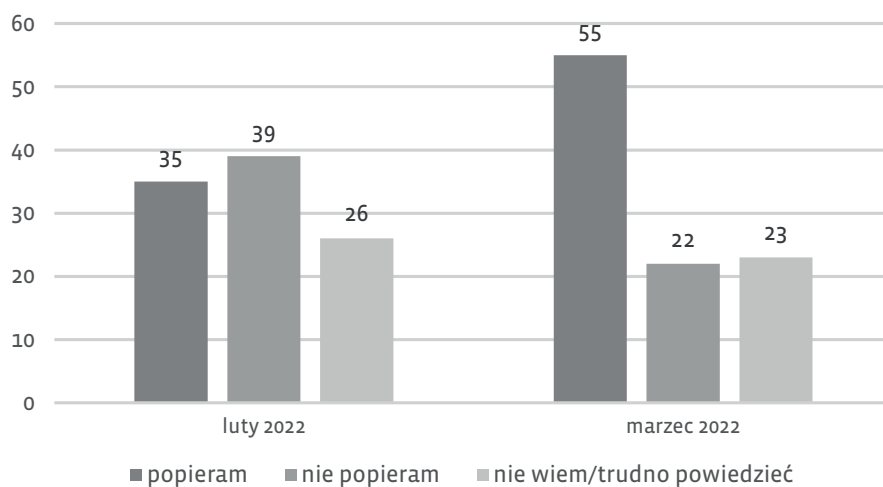
Także w Niemczech wymienione w badaniu działania w reakcji na rosyjski atak przeciw Ukrainie mają poparcie znacznej większości zwolenników głównych sił politycznych. Wyjątek stanowią wyborcy Alternatywy dla Niemiec oraz partii Die Linke, którzy są podzieleni w niektórych kwestiach. Wyborcy wszystkich partii, także Alternatywy dla Niemiec (60%), są za przyjęciem uchodźców z Ukrainy. Niewiele kontrowersji wyborców budzą sankcje gospodarcze na Rosję, które popiera nawet większość zwolenników Alternatywy dla Niemiec (51% za, 39% przeciw). Bardziej kontrowersyjna okazuje się blokada gazociągu Nord Stream 2, za którą opowiada się wyraźna większość elektoratu rządzącej koalicji: Zielonych (82%) oraz SPD (74%) i FDP (64%), nieco mniej wyborców CDU/CSU (58%) oraz Die Linke (50%). Zwolennicy Alternatywy dla Niemiec są częściej przeciw (47%) niż za (34%). Bardzo podobnie rozkładają się poglądy elektoratów w odniesieniu do kwestii uzbrojenia Ukrainy – zdecydowanie za tym rozwiązaniem opowiadają się zwolennicy rządzącej koalicji, silnie je popierają wyborcy CDU/CSU, a wyborcy Die Linke, jeszcze bardziej zaś Alternatywy dla Niemiec, są w tej kwestii podzieleni.

Podobnie jak w Polsce, atak rosyjski na Ukrainę spowodował duży wzrost poparcia w każdej z objętych badaniem spraw. Największy skok poparcia nastąpił w sprawie przyjęcia uchodźców z Ukrainy – z 41% do 79%, a więc o trzydzieści osiem punktów procentowych. Duży wzrost poparcia dotyczy dostaw broni dla Ukrainy – z 33% do 58%, a zatem o dwadzieścia pięć punktów procentowych. O dwadzieścia punktów procentowych wzrosło poparcie dla zamknięcia rurociągu Nord Stream 2 – z 35% do 55%. O siedemnaście punktów procentowych wzrosło także poparcie dla sankcji gospodarczych, które obecnie popiera aż 69% Niemców.

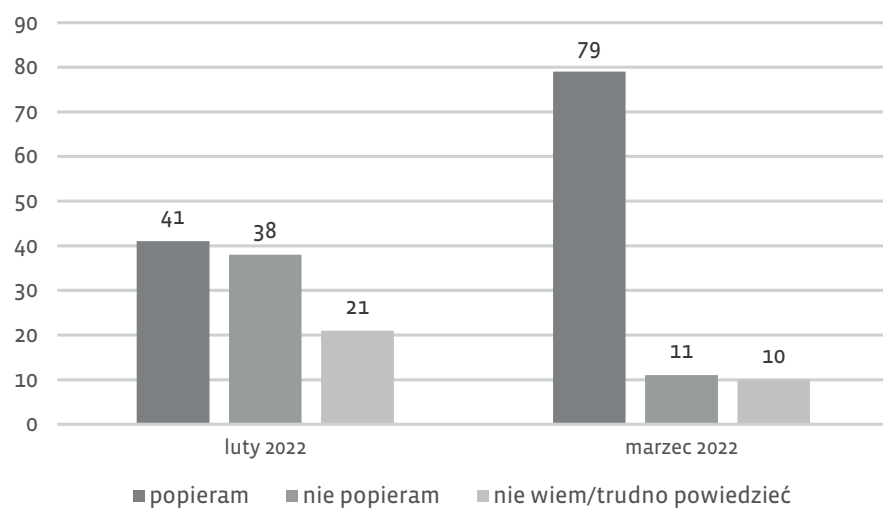
Wykres 19. Jak, Pani (Pana) zdaniem, niemiecki rząd powinien zareagować na ewentualny atak wojsk rosyjskich na Ukrainę? / W reakcji na rosyjski atak na Ukrainę rządy Polski i Niemiec podjęły wiele działań. Prosimy wskazać, czy Pan (Pan) popiera następujące decyzje i działania, czy ich nie popiera. Odpowiedzi Niemców w lutym i w marcu 2022 roku (w %)

Zablokowanie otwarcia gazociągu Nord Stream 2 łączącego Rosję i Niemcy

Przyjęcie uchodźców z Ukrainy

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Ocena polityki wobec Rosji

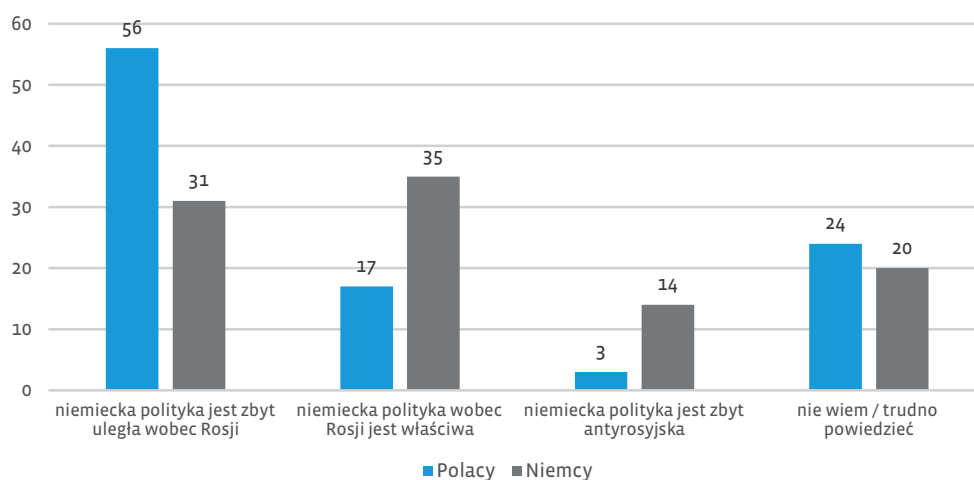
Jednym z wymiarów konfliktu między Polską a Niemcami w ostatnich latach była polityka, jaką Warszawa i Berlin prowadziły wobec Moskwy. Z polskiej strony w debatach publicznych zarzucano Niemcom zbyt dużą uległość. W Niemczech można było słyszeć opinie, że polska polityka jest zbyt antyrosyjska. Opisywane poniżej wyniki odnoszą się do dwóch okresów, na jakie można podzielić zwłaszcza niemieckie podejście do Rosji – sprzed jej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku i tuż po ataku. Cztery dni po tym fakcie kanclerz Olaf Scholz ogłosił zdecydowaną zmianę niemieckiej polityki wobec Rosji oraz zmianę w polityce bezpieczeństwa. Omawiany sondaż rozpoczął się w okresie, kiedy zmiana ta była szeroko dyskutowana w obu krajach, obejmuje więc opinie respondentów już w odniesieniu do tej nowej polityki. Jednocześnie nie należy zapominać, że postrzeganie kraju i jego działań nie jest równoznaczne z wiedzą na ten temat. Jest możliwe, że zwłaszcza znaczny odsetek polskiego społeczeństwa mógł jeszcze nie odnotować zwrotu w niemieckiej polityce, a ankietowani mogli kierować się jej utrwalonym wizerunkiem.

Opinie o polityce niemieckiego rządu

Polacy i Niemcy bardzo różnie oceniają niemiecką politykę wobec Rosji – także już po ataku rosyjskim na Ukrainę i ogłoszonej zmianie podejścia przez rząd Olafa Scholza. Wśród niemieckich badanych największy odsetek uznaje te działania za właściwe (35%), a niespełna jedna trzecia – za zbyt uległe wobec Moskwy (31%). Za antyrosyjskie uważa postępowanie własnego rządu 14% badanych Niemców. Z kolei większość Polaków (56%) nadal uważa, że niemiecka polityka wobec Rosji jest zbyt uległa.

Polacy i Niemcy bardzo różnie oceniają niemiecką politykę wobec Rosji. Większość Polaków zarzuca jej zbyt dużą uległość wobec Moskwy

Wykres 20. Jak Pani (Pan) ocenia politykę niemieckiego rządu wobec Rosji po ataku Rosji na Ukrainę? Odpowiedzi Polaków i Niemców w marcu 2022 roku (w %)

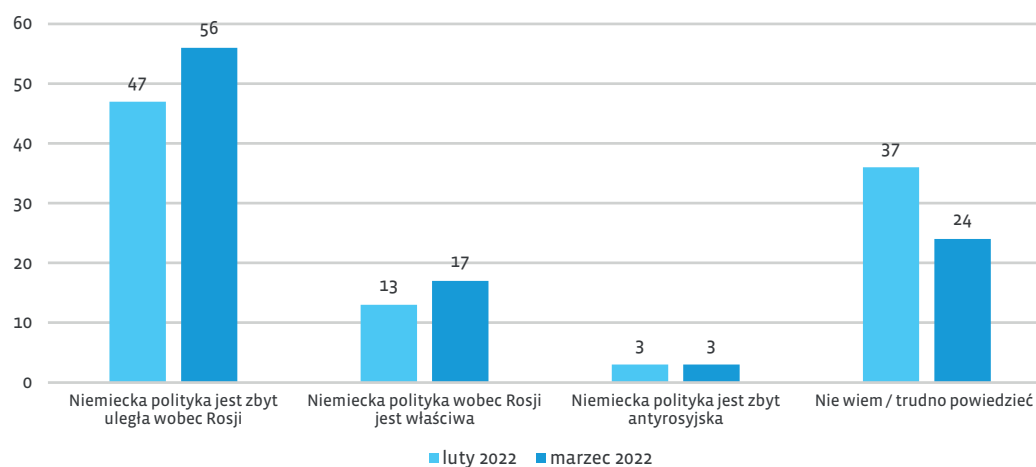

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Odsetek opinii Polaków zarzucających Niemcom uległość wzrósł po rosyjskiej inwazji o dziewięć punktów procentowych – mimo wspomnianej zmiany zadeklarowanej przez kanclerza. Najprawdopodobniej jest to wynik wspomnianego wyżej braku świadomości tego zwrotu przy jednoczesnym przekonaniu, że to właśnie zbytne pobłażanie Rosji przez Berlin zachęciło Władimira Putina do zbrojnego ataku na sąsiada. Częściowo takie opinie mogą być pochodną przekonania, że mimo zaostrenia tonu ze strony Niemiec ich działania są nadal niewystarczające. Powyższą ocenę zdecydowanie częściej niż pozostali wyrażają zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości (77%).

Jednoczesny wzrost odsetka badanych Polaków (o cztery punkty procentowe), którzy oceniają działania Niemiec za właściwe, może oddawać opinie osób, które tę zmianę w niemieckim podejściu odnotowały.

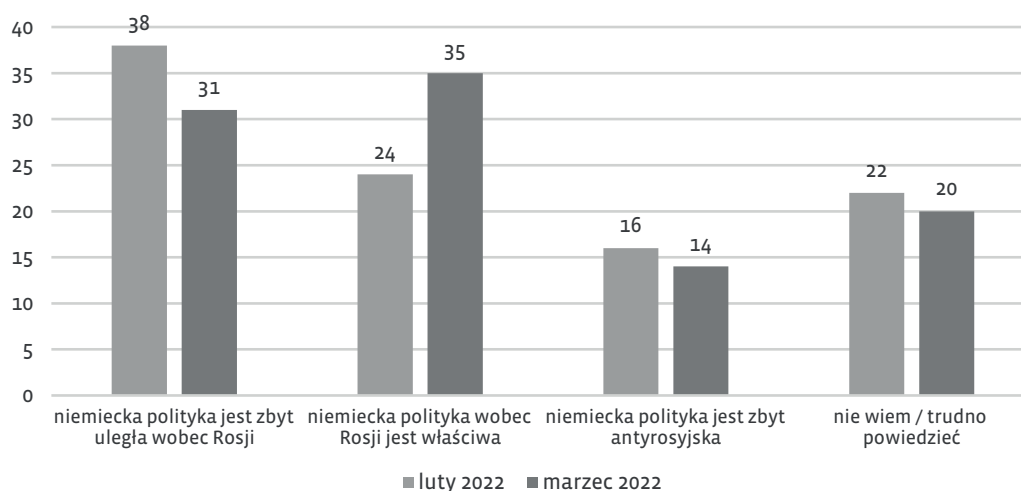
Wykres 21. Jak Pani (Pan) ocenia politykę niemieckiego rządu wobec Rosji? Odpowiedzi Polaków w lutym i marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Po niemieckiej stronie odnotować można wzrost poparcia dla polityki własnego rządu wobec Rosji (o jedenaście punktów procentowych), co z kolei zapewne jest przejawem świadomości o dokonanym zwrocie w tej polityce oraz wierze, że jest on trwały. Spadła równocześnie liczba badanych zarzucających rządowi zbytnią uległość. Nadal kilkunastoprocentowa grupa respondentów uznaje niemiecką politykę za zbyt antyrosyjską. Opinie taką wyrażają zdecydowanie częściej niż zwolennicy innych partii wyborcy Die Linke (28%) oraz Alternatywy dla Niemiec (38%). W grupach wiekowych wyróżniają się zaś od innych młodsze pokolenia: 18–29 i 30–39 lat, które za antyrosyjską uznają niemiecką politykę w odpowiednio 21% i 18%.

Wykres 22. Jak Pani (Pan) ocenia politykę niemieckiego rządu wobec Rosji? Odpowiedzi Niemców w lutym i w marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

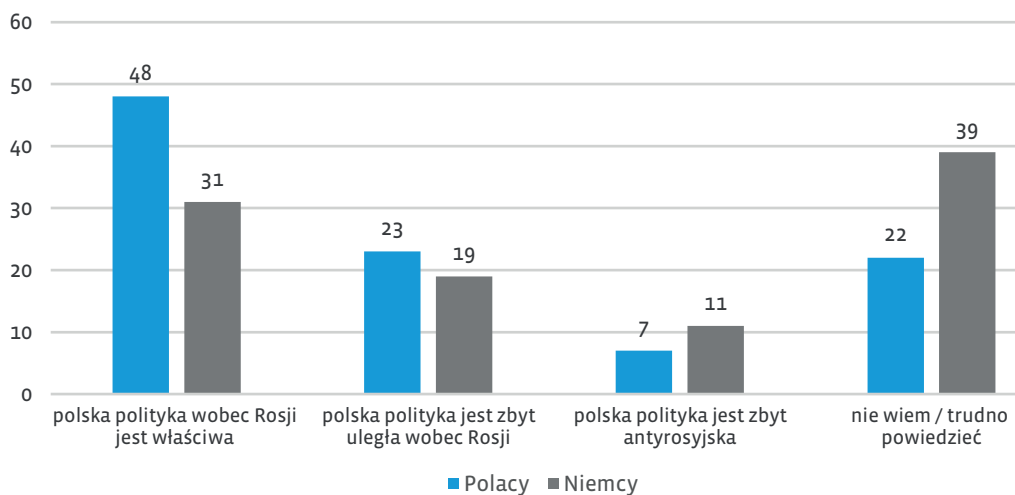
Opinie o polityce polskiego rządu

Także opinie na temat polityki polskiego rządu wobec Rosji różnicują ankietowanych w Polsce i Niemczech, ale te odmienności są już mniejsze niż

Największe grupy badanych Polaków i Niemców uważają, że polska polityka wobec Rosji jest właściwa

w wypadku ocen niemieckiego rządu. W obu krajach największe grupy badanych uważają, że polska polityka jest właściwa. Twierdzi tak prawie połowa Polaków (48%) oraz prawie jedna trzecia Niemców (31%). O zbyt-niej uległości Warszawy wobec Moskwy przekonany jest co czwarty Polak (23%) i co piąty Niemiec (19%). Stosunkowo duży odsetek respondentów niemieckich nie ma zdania na ten temat.

Wykres 23. Jak Pani (Pan) ocenia politykę polskiego rządu wobec Rosji po ataku Rosji na Ukrainę? Odpowiedzi Polaków i Niemców w marcu 2022 roku (w %)

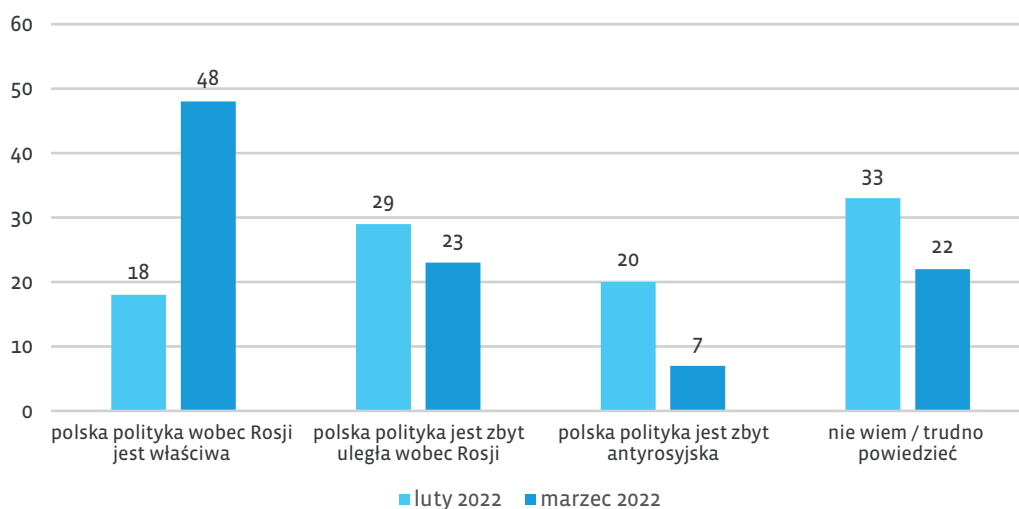

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Polacy zdecydowanie zmienili zdanie o działaniach własnego rządu w wyniku rosyjskiej inwazji – popiera je obecnie o trzydzieści punktów procentowych więcej respondentów niż przed wybuchem wojny.

Za właściwą najczęściej uznają politykę rządu zwolennicy PiS-u (71%). Z kolei o antyrosyjskości polskiej polityki przekonane są częściej osoby głosujące na Konfederację (21%).

Wykres 24. Jak Pani (Pan) ocenia politykę polskiego rządu wobec Rosji? Odpowiedzi Polaków w lutym i w marcu 2022 roku (w %)

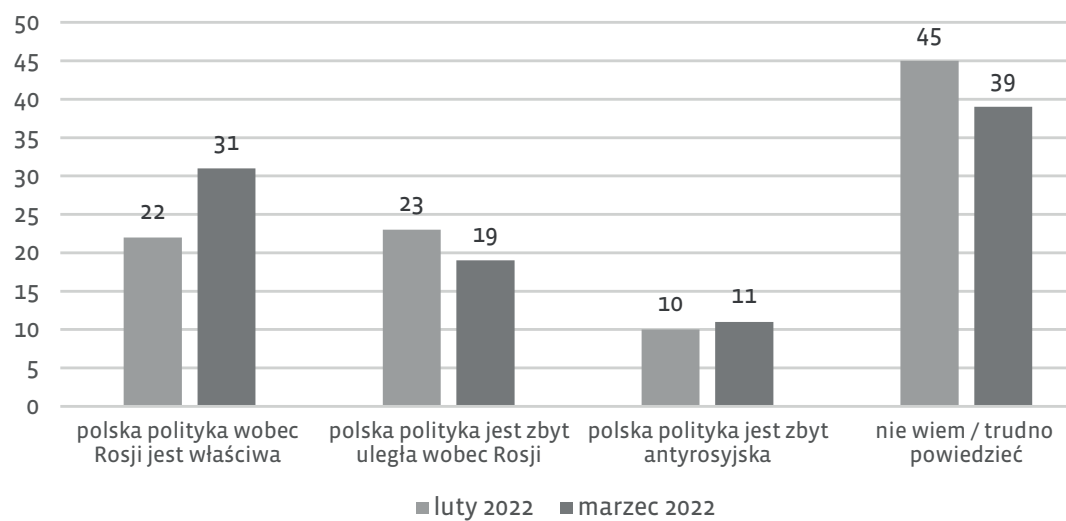

Źródło: Barometr Polska – Niemcy, 2022 rok.

Także po niemieckiej stronie wzrosło uznanie dla polskiej polityki (o dziewięć punktów procentowych). Podobnie jak w Polsce, zmniejszył się odsetek osób twierdzących, że polska polityka jest zbyt uległa, nie zmienił się zaś odsetek Niemców uważających polską politykę za zbyt „antyrosyjską”. Tak sądzą zaledwie co dziesiąta osoba w Niemczech, co nie potwierdza popularnego w Polsce przekonania, że Niemcy uważają Polaków za „rusofobów”.

O antyrosyjskości polskiej polityki przekonani są najczęściej najmłodszy niemiecki badani (18%). Pogląd ten także częściej reprezentują zwolennicy Alternatywy dla Niemiec (24%) i partii Die Linke (25%) niż innych ugrupowań.

Wykres 25. Jak Pani (Pan) ocenia politykę polskiego rządu wobec Rosji? Odpowiedzi Niemców w lutym i w marcu 2022 roku (w %)

Źródło: Barometr Polska - Niemcy, 2022 rok.

Noty o autorach

dr Jacek Kucharczyk – socjolog, prezes zarządu Instytutu Spraw Publicznych w Warszawie. Absolwent Szkoły Nauk Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. W latach 1994–1995 stypendysta Graduate Faculty of the New School for Social Research w Nowym Jorku. Wcześniej studiował filozofię na University of Kent at Canterbury (Master of Arts in Philosophy, 1992 rok) oraz anglistykę i filozofię na Uniwersytecie Warszawskim (magister filologii angielskiej, 1987 rok). Jest także współzałożycielem i członkiem rady fundacji Prague Civil Society Center oraz przewodniczącym rady Programu Stypendialnego w Open Society Foundations, wcześniej był również członkiem rady Think Tank Fund w Open Society Institute w Budapeszcie (2008–2015). W latach 2011–2015 był członkiem rady Krajowej Szkoły Administracji Publicznej (KSAP). Autor i redaktor licznych artykułów, *policy briefs*, raportów i książek na temat demokracji, populizmu, polityki europejskiej oraz migracji. Często komentuje bieżące wydarzenia polityczne w prasie, radiu i telewizji, a jego wypowiedzi pojawiają się w najważniejszych mediach polskich, europejskich i światowych. W 2019 roku ukazała się pod jego redakcją książka *Phantom Menace. The Politics and Policies of Migration in Central Europe*.

dr Agnieszka Łada-Konefał – wicedyrektor Deutsches Polen-Institut w Darmstadt, do grudnia 2019 roku dyrektor Programu Europejskiego i starszy analityk Instytutu Spraw Publicznych. Doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce Uniwersytetu Warszawskiego. Studiowała nauki polityczne w Warszawie i Berlinie oraz – jako stypendystka Fundacji Konrada Adenauera – psychologię organizacji w Dortmundzie. Jako stypendystka Hertie Foundation ukończyła Executive Master of Public Administration na Hertie School of Governance. *Visiting fellow* w European Policy Centre w Brukseli (2011), *visiting research fellow* na University of Sussex (2012), *visiting scholar* w Alfred von Oppenheim Centre for European Policy Studies, German Council on Foreign Relations (DGAP) w Berlinie (2013), *visiting researcher* w Stiftung Wissenschaft und Politik w Berlinie (2016/2017). Jest wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Fundacji Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego. Specjalizuje się w następujących zagadnieniach: Niemcy i stosunki polsko-niemieckie, polska polityka zagraniczna i europejska, postrzeganie Polaków za granicą i obcokrajowców w Polsce.